

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA
BOSNE I HERCEGOVINE

Канцеларија парламентарног
војног повјереника БиХ

Ured parlamentarnog
vojnog povjerenika BiH

OFFICE OF PARLIAMENTARY
MILITARY COMMISSIONER OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Број:
Sarajevo, 12.02.2014.

IZVJEŠTAJ O RADU
PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BOSNE I HERCEGOVINE
ZA 2013. GODINU

SADRŽAJ

1. UVODNA RIJEČ PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH	4
2. STANJE LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA VOJNIH LICA I KADETA U ORUŽANIM SNAGAMA BiH I MINISTARSTVU ODBRANE BiH	5
2.1. Postupanje po pritužbama	5
2.1.1. Pritužbe koje se odnose na položaj kadeta u Oružanim snagama BiH.....	5
2.1.2. Pritužbe koje se odnose na položaj PVL angažiranih na poslovima remonta i održavanja municije u TROM Doboj.....	6
2.1.3. Pritužbe koje se odnose na nepravilnosti internog konkursa za prijem i raspored oficira i podoficira u Oružanim snagama BiH	8
2.1.4. Pritužbe u vezi s Komandno - štabnim kursom (KŠK)	9
2.1.5. Pritužbe na proceduru prijevremenog unapređenja	10
2.1.6. Pritužbe zbog privremenog upućivanja i postavljanja na formacijsko mjesto nižeg čina ...	11
2.1.7. Pritužbe u vezi s naknadom troškova odvojenog života.....	11
2.1.8. Pritužba zbog nominacije brigadira Bošnjaka na generalske pozicije	12
2.1.9. Pritužba zbog nošenja brade protivno odredbama Pravila službe u Oružanim snagama BiH	13
2.1.10. Zapažanja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH na novodoneseni Pravilnik o unapređenju PVL u Ministarstvu odbrane BiH i Oružanim snagama BiH	14
2.2. Statistički pregled obrađenih pritužbi u Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH	15
2.2.1. Pregled pritužbi koje su zaprimljene i obrađene u 2013.....	16
3. USLOVI ŽIVOTA I RADA U KASARNAMA ORUŽANIH SNAGA BiH	18
3.1. Nenajavljena posjeta Bataljonu veze, kasarna "Miloš Obilić", Pale	18
3.2. Najavljena posjeta Operativnoj komandi Oružanih snaga BiH.....	19
3.3. Najavljena posjeta 5. pješadijskoj brigadi Oružanih snaga BiH, kasarna Dubrave, Tuzla.....	20
4. SARADNJA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH S DRUGIM INSTITUCIJAMA I ORGANIZACIJAMA.....	22
4.1. Saradnja vojnog povjerenika sa Zajedničkom komisijom za odbranu i sigurnost BiH.....	23
5. OSTALE AKTIVNOSTI UREDA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH U 2013. GODINI.....	24
6. PREPORUKE PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH ZA UKLANJANJE UOČENIH NEDOSTATAKA	29
6.1. Preporuke koje se odnose na nepravilnosti internog konkursa za prijem i raspored oficira i podoficira u Oružanim snagama BiH	29
6.2. Stav parlamentarnog vojnog povjerenika BiH o komandno - štabnom kursu (KŠK)	29
6.3. Stav parlamentarnog vojnog povjerenika BiH povodom procesa prijevremenog unapređenja	30
6.4. Kršenje Zakona o službi u Oružanim snagama BiH vezano za privremeno upućivanje i postavljanje na formacijsko mjesto nižeg čina	30

6.5. Zapažanja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH u vezi s naknadom troškova odvojenog života	30
6.6. Zapažanja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH u vezi s nošenjem brade protivno odredbama Pravila službe u Oružanim snagama BiH	31
6.7. Zapažanja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH na novodoneseni Pravilnik o unapređenju PVL u Ministarstvu odbrane BiH i Oružanim snagama BiH	32
7. ZAKLJUČAK	32

1. UVODNA RIJEČ PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH

U skladu s članom 5. stavom (1) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), parlamentarni vojni povjerenik BiH (u daljnjem tekstu: vojni povjerenik) podnosi Parlamentarnoj skupštini BiH Izvještaj o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2013. godinu (u daljnjem tekstu: Izvještaj o radu).

Pravni okvir djelovanja vojnog povjerenika čine Zakon o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH i Poslovnik o radu parlamentarnog vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 8/10), te je na tim osnovama i u ovoj godini pružana pomoć u zaštiti ljudskih prava i sloboda vojnih lica i kadeta u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Oružane snage BiH).

Kroz postupke i istrage koje su provođene po pritužbama pripadnika Oružanih snaga BiH u 2013. godini, potom po uputstvu Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH (u daljnjem tekstu: Zajednička komisija), kao i na osnovu saznanja vojnog povjerenika, i u izvještajnom periodu uloženi su naponi na afirmaciji i zaštiti ljudskih prava profesionalnih vojnih lica i kadeta u Oružanim snagama BiH.

Osnovni postulati djelovanja vojnog povjerenika su: transparentnost, efikasnost, kao i brzo reagovanje u slučaju potrebe zaštite ljudskih prava. Sve navedeno doprinijelo je da institucija uživa veliko povjerenje kod samih podnosioca pritužbi. Osim navedenog, posjete vojnog povjerenika lokacijama Oružanih snaga BiH te upoznavanje nadležnih o stanju ljudskih prava na terenu pruža nadu da će se glas "građana u uniformi" čuti i mimo strogog hijerarhijskog lanca komandovanja.

Bitan element podrške bez kojeg bi bilo otežano provođenje aktivnosti iz nadležnosti vojnog povjerenika je i stav koji je Zajednička komisija zauzela u odnosu na rad vojnog povjerenika.

Izvještaj o radu prati dobru praksu prethodnih izvještaja o radu - za 2010., 2011. i 2012. godinu, pa je redosljed navođenja rada na pritužbama, posjetama i ostalim aktivnostima u radu vojnog povjerenika zadržan i u ovom izvještaju.

Tako će najprije biti prikazano stanje ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH uz navođenje ključnih problema i statističkog pregleda pritužbi. Potom će biti opisani uslovi života i rada u kasarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH a koje je vojni povjerenik utvrdio na osnovu obavljenih najavljenih i nenajavljenih posjeta. U Izvještaju o radu navedena je i vrlo dobra saradnja vojnog povjerenika s poimenično navedenim organizacijama i institucijama. Nakon toga, istaknut je pregled ostalih aktivnosti Ureda vojnog povjerenika. U posljednjem dijelu Izvještaja o radu dat je pregled osnovnih preporuka za poboljšanje stanja ljudskih prava, a koje je vojni povjerenik izdao Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ministarstvo odbrane) i Zajedničkom štabu Oružanih snaga BiH (u daljnjem tekstu: Zajednički štab).

2. STANJE LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA VOJNIH LICA I KADETA U ORUŽANIM SNAGAMA BiH I MINISTARSTVU ODBRANE BiH

2.1. Postupanje po pritužbama

Tokom 2013. godine oblasti zastupljene u pritužbama po kojima su se vodili postupci, a koje su se težinom i ozbiljnošću izdvojile tokom istražnih radnji, mogu se klasificirati kao:

1. pritužbe koje se odnose na položaj kadeta u Oružanim snagama BiH;
2. pritužbe koje se odnose na položaj PVL angažiranih na poslovima remonta i održavanja municije u TROM Doboju;
3. pritužbe koje se odnose na nepravilnosti internog konkursa za prijem i raspored oficira i podoficira u Oružanim snagama BiH;
4. pritužbe u vezi s komandno - štabnim kursem (KŠK);
5. pritužbe na proces prijevremenog unapređenja;
6. pritužbe zbog privremenog upućivanja i postavljanja na formacijsko mjesto nižeg čina;
7. pritužbe u vezi s naknadom troškova odvojenog života;
8. pritužba zbog nominacije brigadira Bošnjaka na generalske pozicije;
9. pritužba zbog nošenja brade protivno odredbama Pravila službe u Oružanim snagama BiH;
10. zapažanja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH na novodoneseni Pravilnik o unapređenju PVL u Ministarstvu odbrane BiH i Oružanim snagama BiH.

2.1.1. Pritužbe koje se odnose na položaj kadeta u Oružanim snagama BiH

Vojni povjerenik je, 10.12.2012., elektronskim putem, zaprimio pritužbu kadeta M.A., A.Š. i S.M¹. Pritužba je protokolirana pod brojem: UP1/05/3-50-17-47/12.

Kadeti su se žalili na činjenicu da je, nakon što su prekinuli profesionalnu vojnu službu (PVS), te potpisali ugovor o školovanju, njihova finansijska situacija znatno pogoršana. Naime, naveli su da trenutno primaju samo naknadu za školovanje koja navodno iznosi svega 25 % potporučničke plaće. Također su naveli da mnogi od njih imaju i porodicu koju su dužni izdržavati, te da je njihovo finansijsko stanje dodatno opterećeno i kreditima.

U pritužbi je, između ostalog, naglašeno : ... *status svih naših pripadnika koji kada idu u inozemstvo na školovanje pored normalne plaće imaju i školarine, a nije loše spomenuti ni sve ostale pripadnike koji se školuju po razno-raznim kursevima po BiH i koji pored plaće imaju i 330 KM školarine.*

---

¹ U izvještaju su navedeni samo broj/evi predmeta ili inicijali profesionalnog vojnog lica - podnosioca pritužbe bez navođenja ostalih podataka o predmetu. Dakle, sve odluke koje je vojni povjerenik ovlašten da donosi su prilikom prezentiranja javnosti zaštićene (anonimizirane). To je urađeno shodno obavezi poštivanja odredbi Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH, Zakona o zaštiti ličnih podataka, te Zakona o zaštiti tajnih podataka.

Svjestan zakonskih odredbi kojima se uređuje ova oblast, te upućen kroz brojne pritužbe u ovu problematiku, vojni povjerenik je, 10.12.2012., uputio dopis Ministarstvu odbrane BiH pod nazivom: *Prijedlog za poboljšanje statusa kadeta vojnih akademija*. U navedenom aktu izrazio je zabrinutost zbog položaja kadeta te uputio molbu da se razmotri mogućnost povoljnijih rješenja. Sugerirao je izučavanje postojećih propisa te mogućnost uvođenja doškolovavanja.

Navedeni akt je e-mailom dostavljen i podnosiocima pritužbe, na što su imenovani odgovorili iskazujući veliku zahvalnost na angažiranju vojnog povjerenika.

Vojni povjerenik zaprimio je akt Ministarstva odbrane BiH, broj: 10-33-2-4728-1/12, od 14.12.2012., u kojem je opisano trenutno zakonsko rješenje statusa kadeta, ali i naglašeno da u okviru postojećih zakonskih rješenja Ministarstvo odbrane BiH nije u mogućnosti da utiče na povećanje školarine koju kadeti primaju za vrijeme školovanja, ali da će u razgovoru sa školama pokušati da utiče na poboljšanje uslova koje kadeti imaju za vrijeme školovanja.

U skladu s ovlaštenjima koja mu pruža člana 26. stav (1) Poslovnika o radu parlamentarnog vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine, vojni povjerenik pokrenuo je proceduru posredovanja slanjem upita Ministarstvu odbrane BiH, te naglašava da će i ubuduće pratiti status kadeta te, u mjeri u kojoj mu zakonske odredbe dozvoljavaju, aktivno se angažirati na poboljšanju statusa ove grupe koju je po Zakonu ovlašten da štiti.

2.1.2. Pritužbe koje se odnose na položaj PVL angažiranih na poslovima remonta i održavanja municije u TROM Doboj

Vojni povjerenik je krajem 2010. godine zaprimio više pojedinačnih pritužbi profesionalnih vojnih lica angažiranih na poslovima remonta i održavanja municije u TROM Doboj. U tom periodu je i posjetio tehničku radionicu na ovoj lokaciji te sagledao stanje na terenu i težak položaj u kojem se nalaze pripadnici Oružanih snaga BiH raspoređeni na tim poslovima.

Suština zaprimljenih pritužbi ogledala se u činjenici da su poslovi i zadaci pripadnika Oružanih snaga BiH na ovoj lokaciji Odlukom o posebnim dodacima na plaću za profesionalna vojna lica u Ministarstvu odbrane i Oružanim snagama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 213/08) (u daljnjem tekstu: Odluka) pogrešno svrstani pod član 8. iste odluke. Naime, članom 8. Odluke dodijeljen im je dodatak na plaću u iznosu od 10% osnovice za obračun plaće, dok prema navodima iz pritužbe, njihov opis poslova i zadataka trebalo bi da bude podveden pod član 6. iste odluke, te bi im, u skladu s tim, pripadao dodatak na plaću u iznosu od 100 % osnovice za obračun plaće. Također, podnosilac pritužbe naglasio je da bi pripadnicima ove jedinice, s obzirom na opasnosti s kojima se susreću u svakodnevnom izvršavanju zadataka uništavanja nesigurne i nestabilne municije, trebalo biti osigurano pravo na životno osiguranje, te beneficirani radni staž za civilna lica koja obavljaju poslove na uništenju municije i minsko - eksplozivnih sredstava(MiMES).

Provodeći istražne radnje u ovoj oblasti, a u skladu s članom 12. tačka d) i članom 23. stav (2) Poslovnika o radu parlamentarnog vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Poslovnik), te koristeći se pravom koje mu daje član 26. stav (2) i član 32. stav (2) Poslovnika, vojni povjerenik izrazio je zabrinutost i upoznao nadležne u Ministarstvu odbrane BiH i Oružanim snagama BiH s pretpostavkom o mogućem kolektivnom kršenju ljudskih prava u Oružanim snagama BiH.

Također, vojni povjerenik je na 12. stranici svog Izvještaja o radu za 2010. godinu naglasio ovaj problem te istakao da profesionalna vojna lica rade na poslovima opasnim ne samo po zdravlje nego i po život.

Na osnovu prethodno pomenute inicijative vojnog povjerenika, usmjerene na hitno rješavanje ove potencijalne prijetnje ljudskim pravima u Oružanim snagama BiH, Ministarstvo odbrane BiH formiralo je komisiju za rješavanje ovog pitanja.

U toku 2013. godine u Uredu vojnog povjerenika zaprimljeni su predmeti novijeg datuma i istog osnova. Naime, status pripadnika Oružanih snaga BiH na ovim poslovima nije riješen. Podnosioci pritužbi ponovo traže pomoć od vojnog povjerenika, a dostavljen je i elaborat koji je izradio Mašinski fakultet u Sarajevu pod nazivom: *Analiza opasnosti po zdravlje i život tokom normalnih aktivnosti ljudi u procesu demilitarizacije municije na kompleksu TROMP ili GOF-18.*

I pored činjenice da je donošenje, izmjena i dopuna Odluke u nadležnosti Vijeća ministara BiH, vojni povjerenik se, radi doprinosa rješavanju ovog pitanja, obratio nadležnom organu, Ministarstvu odbrane BiH, i to aktima broj: UP1/05/3-50-17-1-53/12, od 10.1. i 12.4.2013. Navedenim aktima zatražio je odgovor na nekoliko postavljenih pitanja kojima se tretira ova materija i ukazao na potrebu što hitnijeg rješavanja ovog pitanja.

Ministarstvo odbrane BiH je aktom broj: 10-34-1-2062/13, od 20.5.2013., zatražilo duži rok za sačinjavanje izvještaja o konačnom ishodu provedenih aktivnosti, dok su u aktu broj: 10-34-1-2062-1/13, od 19.7.2013.², navedeni konkretniji koraci.

Tako je u pomenutom aktu navedeno:

"...U suštini, cjelokupna lokacija je specifična i opasna zona jer se na njoj svakodnevno vrši delaboracija, a jednim dijelom i uništenje MiMES-a..."

"...Sva PVL TROM Doboj, po Odluci Vijeća ministara BiH, ostvaruju naknadu za lica koja su izložena dejstvima opasnim po zdravlje i život u iznosu od 10 % od osnovice za obračun plaće. Međutim, pripadnici TROM Doboj podnijeli su zahtjev da se njihov status izjednači sa statusom deminera. U toku su aktivnosti sagledavanja opravdanosti ovog zahtjeva pripadnika TROM Doboj radi pronalaženja optimalnog rješenja, imajući u vidu da promjena statusa zahtijeva izdvajanje većih budžetskih sredstava."

"...Elaborat koji je izradio Mašinski fakultet u Sarajevu službeno nikada nije dostavljen Ministarstvu odbrane BiH, ali smo neslužbeno došli u posjed tog dokumenta i on će biti dobra osnova za analizu prijedloga izmjene Odluke Vijeća ministara BiH o naknadama na plaću za lica izložena dejstvima štetnim po zdravlje..."

"...Očekujemo u narednom periodu da rezultat stručne analize rezultira donošenjem optimalnog rješenja i eventualno prijedloga izmjene Odluke Vijeća ministara BiH. Nakon okončanja analize dostavit ćemo Vam obavještenje o zaključcima i preduzetim mjerama i aktivnostima..."

---

² U Uredu vojnog povjerenika zaprimljeno dana 20.8.2013. zbog kolektivnog godišnjeg odmora u Parlamentarnoj skupštini BiH.

Vojni povjerenik je u svom odgovoru podnosiocima pritužbi naveo da su posredstvom institucije vojnog povjerenika bili u mogućnosti nadležnima predstaviti probleme i nepovoljnosti, te opasnosti s kojima se susreću u svakodnevnom radu. Također je naglasio da očekuje od Ministarstva odbrane BiH i Komisije da, sagledavajući cjelokupnu situaciju, kvalitetnim prijedlogom izvrše izmjene Odluke Vijeća ministara BiH.

2.1.3. Pritužbe koje se odnose na nepravilnosti internog konkursa za prijem i raspored oficira i podoficira u Oružanim snagama BiH

Tokom provođenja posljednjeg internog konkursa/oglasa za prijem i raspored oficira i podoficira u Oružanim snagama BiH, Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH zaprimio je više od 50 pritužbi ovog pravnog osnova.

Vojni povjerenik je, na osnovu pojedinačnih pritužbi, u toku ovog procesa vršio provjeru s ciljem utvrđivanja eventualnog kršenja ljudskih prava i sloboda profesionalnih vojnih lica (PVL).

Uočivši određene nepravilnosti, vojni povjerenik uputio je Ministarstvu odbrane BiH dva akta, i to: 5.3. te 28.3.2013., oba pod brojem: UP1/05-3-50-17-1-23/13, uz nabrojana imena 36 PVL čije je predmete neophodno podvrgnuti reviziji, s obzirom da je utvrđena osnovanost pritužbi. Vojni povjerenik pokušao je i preventivno djelovati kako ne bi došlo do ponavljanja ranije uočenih grešaka prilikom provođenja ovog složenog procesa. Tako je aktom broj: 05/3-50-19-1267/12, od 13.11.2012., intervenirao na proces provođenja internog oglasa/konkursa za prijem i raspored podoficira i oficira u Oružanim snagama BiH. Prethodno spomenutim aktom želio je skrenuti pažnju akterima ovog složenog procesa na dosadašnje uočene nepravilnosti koje su pratile ranije konkurse ove vrste.³

Naglašeno je da je s ciljem zaštite ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH potrebno da obje komisije (za odlučivanje o prijemu i rasporedu i podoficira i oficira) ponovo preispitaju uslove konkursa/oglasa koje ispunjavaju PVL.

Dakle, za 36 osnovanih pritužbi vojni povjerenik tražio je reviziju postupka, i to u dva navrata, dok su nadležni odgovarali da su sve procedure **transparentne**, te zasnovane na zakonu i pravu.

Za 38 pritužbi Žalbeno vijeće pri Vijeću ministara BiH (koje se pojavljuje kao drugostepeni organ) utvrdilo je da su **osnovane**, te da PVL nije bilo uračunato radno iskustvo, a utvrđene su određene povrede postupka.

Poništena je 31 rang-lista za oficire i podoficire, te je čitav proces vraćen na ponovni postupak rangiranja uz uputstva Žalbenog vijeća pri Vijeću ministara BiH i omogućavanje korištenja pravnih lijekova.

---

³ U tački 3. spomenutog akta je navedeno: *Preporučujemo da komisije za unapređenje posvete dužnu pažnju utvrđivanju kriterija za bodovanje kao što su: kategorija „isti ili slični poslovi“, značaj VES-ti prilikom bodovanja kandidata, računanje vremena provedenog u činu, te kategorija „dosadašnje radno iskustvo“, s obzirom da je u pogledu ovih pitanja bilo najviše pritužbi vojnom povjereniku.*

U procesu **ponovljenog internog konkursa** za unapređenje/prekategorizaciju u Oružanim snagama BiH, profesionalna vojna lica ponovno se obraćaju Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH s ciljem zaštite njihovih prava. Trenutno je u radu pet pritužbi po ovom osnovu.

2.1.4. Pritužbe u vezi s komandno - štabnim kursem (KŠK)

Vojnom povjereniku su se tokom provođenja posljednjeg procesa redovnog unapređenja obraćali pripadnici Oružanih snaga BiH koji su smatrali da su na bilo koji način oštećeni prilikom sačinjavanja rang-lista lica koja ispunjavaju ili ne ispunjavaju uslove za unapređenje. Pojedina PVL isticala su nezadovoljstvo rješenjima sadržanim u posljednjem Pravilniku o unapređenju, a tiču se bodovanja komandno-štabnog kursa (u daljnjem tekstu: KŠK).

Osnovni problem koji se naglašava pri zaprimanju pritužbi u vezi sa KŠK jeste neusaglašenost **novodonesenog** Pravilnika o unapređenju (preciznije, člana 42. navedenog podzakonskog akta) sa Zakonom o službi u Oružanim snagama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05, 53/07, 59/09, 74/10 i 42/12).

Naime, relevantnom odredbom Zakona o službi u Oružanim snagama BiH propisano je da je za unapređenje PVL u OF-5, osim vremena provedenog na tom formacijskom mjestu (godina dana), potrebno ispunjavanje i alternativno postavljenog uslova: završena škola komandno - štabnog nivoa usavršavanja **ili** naučno zvanje magistra.

Međutim, član 42. novodonesenog Pravilnika o unapređenju⁴ glasi:

(1) Uslov iz člana 9. tačka c) "uspješno završena funkcionalna i specijalistička usavršavanja" primjenjivat će se nakon uspostavljanja ovih edukacija.

(2) Uslove za unapređenje u čin pukovnika ispunjavat će major koji je prije uspostavljanja edukacije iz člana 9. tačka c) završio komandno-štabni kurs u Bosni i Hercegovini ili kurs istog nivoa u inozemstvu."

Potrebno je istaći i **neusaglašenost st.** (1) i (2) navedenog člana. Naime, u stavu (1) spominju se funkcionalna i specijalistička usavršavanja, dok je komandno - štabni kurs koji se spominje u stavu (2) u listama na kojima se rangiraju PVL svrstan u **kategoriju karijernog nivoa usavršavanja**.

Svi podnosioci pritužbi imaju zvanje magistra ili više od toga, a uopće nisu rangirani. Dakle, bitno je naglasiti da nije cilj izdavanja stava vojnog povjerenika da ova lica moraju biti unaprijeđena, nego je poenta u tome da je neophodno da steknu mogućnost da budu uopće razmatrana, **odnosno rangirana za unapređenje**.

Osim navedenog, činjenica koju ističu podnosioci pritužbi jeste da je jedan oficir Oružanih snaga BiH koji ima naučno zvanje magistra rangiran i bodovan shodno svojim

---

⁴ Navodi podnosioca pritužbi da je Pravilnik o unapređenju donesen neposredno prije provođenja procesa unapređenja, kao i da je stupio na snagu danom donošenja, te da nije objavljen u "Službenom glasniku BiH", nesporni su te ih je i vojni povjerenik više puta isticao u korespondenciji s nadležnima po ovim i ranijim pritužbama.

kvalifikacijama, što upućuje na sumnju da nisu primijenjeni isti kriteriji za sva lica pod istim uslovima.

Vojni povjerenik ističe da činjenica da je jedan oficir Oružanih snaga BiH (major) rangiran za unapređenje ne može biti opravdana stavom da taj major ima zvanje magistra iz oblasti koja je potrebna za vojnu službu, s obzirom da je u tom slučaju širok dijapazon diskrecione ocjene komisije o relevantnosti određenog višeg nivoa stručnog usavršavanja i edukacije.

U odgovorima Ministarstva odbrane BiH podnoisocima pritužbi ističe se i da je postojao prijelazni period tokom kojeg su imenovani bili u prilici završiti ovaj nivo usavršavanja. Naime, nadležni ističu da je kurs uveden 2008. godine.

S tim u vezi, naglašavamo da je neophodno razlikovati pitanje uvođenja KŠK od pitanja vrednovanja ovog kursa u današnjem sistemu napredovanja u karijeri. Naime, **činjenica je da ovaj kurs postoji od 2008. godine, ali da je kao uslov za unapređenje u čin pukovnika uveden tek 2012. godine**, što znači da nije postojao određen vremenski period koji bi PVL omogućio da steknu i ovaj uslov.

Vojni povjerenik je u ovom slučaju izdao stav te pružio priliku nadležnima da postupe po dispozitivu stava. Vojni povjerenik očekuje zakonito i precizno definiranje uočenih neusaglašenosti kroz izmjene i dopune Zakona o službi u Oružanim snagama BiH. U slučaju nepostupanja prema navedenom ili neblagovremenog postupanja, vojni povjerenik namjerava izdati preporuku i u tom slučaju se primjenjuju član 4. stav (1) tačka d) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku te član 30. Poslovnika.

2.1.5. Pritužbe na proceduru prijevremenog unapređenja

Vojnom povjereniku se tokom 2013. godine obratilo nekoliko PVL čije pritužbe imaju isti pravni osnov kao i pritužba u kojoj je vojni povjerenik već zauzeo stav.

Radi se o procesu prijevremenog unapređenja, kao specifičnoj vrsti unapređenja PVL.

Podsjećanja radi, predmetom vezanim za prijevremeno unapređenje, koji smo oglednim primjerom oficira E.H. završili Stavom vojnog povjerenika, te posljedično tome, Zaključkom u predmetu, okončana je veoma kompleksna cjelina istražnih radnji, uvida u cjelokupne preliminarne i konačne rang-liste, te korespondencije s nadležnim iz Ministarstva odbrane BiH.

Jedini razlog što vojni povjerenik u ovom predmetu nije izdao preporuku (kao najjači pravni akt koji je zakonom ovlašten da izda) jeste kako bi Ministarstvu odbrane BiH pružio mogućnost da u što skorije vrijeme inicira izmjene i dopune zakonskih i podzakonskih akata kojima se uređuje ova oblast.

Vojni povjerenik ostaje pri svom stavu koji je zauzeo u aktu pod nazivom: **Stav vojnog povjerenika vezano za nemogućnost prijevremenog unapređenja više lica po redovnom unapređenju u Oružanim snagama BiH broj: UP1/05/3-50-17-1-32/12, od 28.9.2012.**, mada cijeni opravdanim i bojazan predstavnika Ministarstva odbrane BiH da bi ovakvo postupanje u predmetima prijevremenog unapređenja za Ministarstvo odbrane BiH prouzrokovalo štetne posljedice i nemogućnost zadovoljavanja principa jednakih mogućnosti.

Tokom 2013. godine vojni povjerenik zaprimio je i pritužbe sa istim pravnim osnovom za sljedeća PVL: oficiri D.M., S.K. i M.Ć.

Pritužbe su riješene potvrđivanjem stava vojnog povjerenika.

2.1.6. Pritužbe u vezi s privremenim upućivanjem i postavljanjem na formacijsko mjesto nižeg čina

Podoficir M.N.dostavio je, 20.08.2013., vojnom povjereniku pritužbu zaprimljenu pod brojem: UP1/05/3-50-17-1-62/13.

Osnov podnošenja pritužbe je da se imenovani na formacijskom mjestu nižeg čina nalazi već pet godina. Naime, podnosilac pritužbe je naredbom ministra odbrane BiH, broj: 10-34-3-70-705, od 9.8.2006., premješten i postavljen na formacijsko mjesto (FM) zastavnika, na kojem se i danas nalazi. Imenovani obavlja dužnost instruktora na podoficirskom kursu u Travniku. Navodi kako zbog ovakvog postupanja nadležnih trpi višestruke posljedice, prevashodno finansijskog karaktera, te namjerava svoja prava ostvarivati putem suda (opširnije u odjeljku 6.4. Izvještaja o radu).

2.1.7. Pritužbe u vezi s naknadom troškova odvojenog života

Vojni povjerenik zaprimio je, 20.8.2013., pritužbu pod brojem: UP1/05/3-50-17-1-63/13.

Osnov podnošenja pritužbe ogleda se u činjenici da je Naređenjem broj: 16-08-34-3-49-103/13, od 7.3.2013. (u daljnjem tekstu: Naređenje), podnosilac pritužbe premješten po potrebi službe s danom 1.4.2013. s dužnosti punilac - Odjeljenje MB 60 mm - Vod borbene podrške - 1. pješadijska četa - 2. pješadijski bataljon - 4. pješadijska brigada, mjesto službe: Bileća, **na dužnost** deminer - vozač u 2. deminersko odjeljenje, 1. deminerski vod, 1. deminerska četa, deminerski bataljon, Brigada taktičke podrške, mjesto službe: Sarajevo, mjesto rada: Bileća.

Nakon zaprimanja navedenog naređenja, uputio je zahtjev nadležnima za odobrenje naknade za odvojeni život smatrajući kako je premještajem stekao to pravo.

Rješenje i prvostepenog i drugostepenog organa u ovoj pravnoj stvari bilo je negativno po imenovanog, te je on uputio pritužbu i vojnom povjereniku, za pružanje pomoći u ostvarivanju svojih prava.

Nakon uvida u obimnu dokumentaciju koja predstavlja materijalne dokaze u ovom predmetu, te izučavanjem propisa kojima se regulira ova materija, **vojni povjerenik je nadležnima ukazao na propuste u ovom predmetu** (o čemu će detaljnije biti rečeno u odjeljku 6. 5. Izvještaja).

2.1.8. Pritužba zbog nominacije brigadira Bošnjaka na generalske pozicije

Vojni povjerenik je, 5.12.2012., zaprimio pritužbu brigadira E.Š., komandanta Brigade taktičke podrške Oružanih snaga BiH. Pritužba je zaprimljena pod brojem: UP1/05/3-50-17-1-44/12.

Osnov podnošenja pritužbe je utvrđivanje činjenica prilikom nominacije oficira OF-5 Bošnjaka za postavljenje na generalske pozicije u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu odbrane BiH. Imenovani je u pritužbi izložio niz nepravilnosti koje su navodno pratile ovaj proces, te izrazio zabrinutost činjenicom *"... da pojedinci u sistemu odbrane na vrlo odgovornim pozicijama na ovako netransparentan način mogu diskvalifikovati oficire s najboljim profesionalnim referencama da budu postavljeni na viša FM ..."*

Koristeći se zakonskim ovlaštenjima, vojni povjerenik je, 12.12.2012., aktom pod nazivom *Zahtjev za ispitivanje zakonitosti nominacije oficira za unapređenje u čin OF - 6* zatražio od Ministarstva odbrane BiH izjašnjavanje na nekoliko konkretno postavljenih pitanja koja se tiču ove problematike.

Dana 11.1.2013. vojni povjerenik zaprimio je odgovor broj: 10-34-1-4850-1/12 (u daljnjem tekstu: *Odgovor Ministarstva odbrane BiH*) na navedeni akt.

Također je zaprimio i Zapisnik o obavljenom službenom razgovoru ministra odbrane BiH s brigadirom E.Š. i brigadirom A.Č. (u daljnjem tekstu: *Zapisnik*). Dostavljen je i akt pod nazivom *Razmatranje kandidata za postavljenje na generalske pozicije u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine*, koji je Ministarstvo odbrane BiH uputilo Predsjedništvu BiH.

Na osnovu zaprimljenog, vojni povjerenik konstatirao je sljedeće:

- U *Odgovoru Ministarstva odbrane BiH* naznačeno je da je procedura izbora kandidata vršena u skladu s *Odlukom Predsjedništva BiH*, broj: 01-1367-8/04, od 1.9.2004. Međutim, iz preambule navedene odluke vidljivo je da je ona donesena na osnovu *Zakona o odbrani BiH (Službeni glasnik BiH , broj 43/03)*.

Na ovom mjestu, vojni povjerenik skreće pažnju da u prijelaznim i završnim odredbama, odnosno članu 85. Zakona o odbrani BiH koji je trenutno na snazi, i koji je objavljen u "Službenom glasniku BiH", broj 88/05, stoji:

Član 85.

(Stupanje na snagu i primjena)

(1) Početkom primjene ovog zakona stavlja se van snage Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 43/03).

(2) Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana nakon objavljivanja u "Službenom glasniku BiH", a primjenjivat će se od 1. januara 2006. godine, osim ako nije drugačije propisano ovim zakonom.

O svemu navedenom vojni povjerenik obavijestio je Zajedničku komisiju za odbranu i sigurnost BiH, na 20. sjednici, održanoj 30.1.2013. Tom prilikom vojni povjerenik istakao je i precizne odredbe Zakona o odbrani BiH, kojima su detaljno utvrđene nadležnosti svakog pojediničnog nivoa vlasti prilikom odlučivanja o generalskim pozicijama (*Nadležnost Parlamentarne skupštine BiH - član 10. tačka e) navedenog zakona; Nadležnost Predsjedništva BiH- član 12. tačke j) i k); Nadležnost ministra odbrane BiH - član 15. tačka g); Nadležnost načelnika Zajedničkog štaba - član 22. tačka e).*)

2.1.9 Pritužba zbog nošenja brade protivno odredbama Pravila službe u Oružanim snagama BiH

Vojnom povjereniku se pritužbom obratio podoficir M.J. u kojoj ističe da iz medicinskih razloga nosi bradu te da mu to novodoneseni podzakonski akt pod nazivom *Pravilo službe u Oružanim snagama BiH* ne dozvoljava. Uz pritužbu je dostavljena i medicinska dokumentacija. Imenovani je najprije naredbom komandanta bio spriječen prisustvovati jutarnjem postrojavanju i brifingu, a potom i potpunom obavljanju poslova i zadataka svog radnog mjesta. Navodno je sporan član 12. predmetnog akta koji PVL ne dozvoljava nošenje brade.

Kako vojni povjerenik nije posjedovao akt *Pravilo službe u Oružanim snagama BiH*, to je dopisom broj: 05/3-50-19-1244/11, od 19.8.2013., zatražio navedeni akt, koji mu je dostavljen u predviđenom roku.

Budući da je vojni povjerenik i prilikom posjeta te razgovora sa PVL na lokacijama Oružanih snaga BiH uočio da postoji problem koji je neophodno razjasniti, to ovim putem naglašava sljedeće:

- *Pravilo službe u Oružanim snagama BiH* je podzakonski akt koji je donijelo Ministarstvo odbrane BiH čijem je donošenju trebala prethoditi konsultacija sa svim nižim nivoima odlučivanja s ciljem postizanja kompromisa i donošenja obavezujućih rješenja prihvatljivih za sve;
- U tom smislu, potrebno je bilo konsultirati sve neophodne eksperte, u konkretnom slučaju i ljekare specijaliste koji bi mogli dati valjanu argumentaciju za ili protiv uvođenja ograničenja ili pravila;
- Iako nije osnov za predmetnu pritužbu, ali otvoreno je pitanje u Uredu vojnog povjerenika i za vjerska pitanja u smislu nošenja brade PVL, pa je u tom smislu bilo potrebno angažirati i vjerske službenike u Ministarstvu odbrane BiH i Oružanim snagama BiH kako bi se pribavilo stručno mišljenje;
- Činjenica je da član 12. predmetnog podzakonskog akta ne dopušta izuzetke, pa čak ni u slučaju opravdanih razloga (u ovom slučaju medicinskih), izuzev u slučaju vjerskih službenika;
- Vojni povjerenik, na osnovu Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH i Poslovnika o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH, nema ovlaštenja za donošenje novih, kao i izmjenu postojećih zakonskih i podzakonskih akata.

2.1.10 Zapažanja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH na novodoneseni Pravilnik o unapređenju PVL u Ministarstvu odbrane BiH i Oružanim snagama BiH

- Ministarstvo odbrane BiH donijelo je, 13.5.2013., Pravilnik o unapređenju PVL u Ministarstvu odbrane BiH i Oružanim snagama BiH.
- Navedeni podzakonski akt nije objavljen u "Službenom glasniku BiH".
- Predmetni podzakonski akt vojni povjerenik nije zaprimio od Ministarstva odbrane BiH (a što su nadležni bili dužni učiniti), nego od podnosioca pritužbe koji traži zaštitu svojih prava od vojnog povjerenika.
- Ponovljena je situacija koja se dešavala u toku provođenja ranijih procesa unapređenja, a na koju je vojni povjerenik nadležnima skrenuo pažnju aktom broj: od 12.7.2012., odnosno za novi konkurs donesen je novi pravilnik. Tom prilikom vojni povjerenik naglasio je sljedeće:

Opća opaska vojnog povjerenika na ovom mjestu vezana je za praksu donošenja pravilnika o unapređenju veoma često, primijećeno je da je to slučaj skoro sa svakim novim raspisanim internim konkursom za unapređenje. Potrebno je uspostaviti trajnije važenje ovog značajnog propisa. Također, opaska se odnosi i na pojavu objavljivanja, odnosno neobjavljivanja usvojenih pravilnika u "Službenom glasniku BiH", pa imamo slučaj da neposredno pred raspisivanje konkursa ili pak pred sjedanice komisija novi propis stupi na snagu. Ovdje bi svakako trebalo staviti naglasak na pravnu sigurnost i zakonitost pravnih akata, a koja se ogleda u prethodnom upoznavanju s propisima adresata norme na koje se ona odnosi. Dakle, ako se podzakonski akt ne objavljuje u "Službenom glasniku BiH", te na taj način nije dostupan javnosti, onda vojni povjerenik sugerira da se on bar objavi na oglasnim tablama jedinica Oružanih snaga BiH i Ministarstva odbrane BiH. Na ovaj način povećala bi se transparentnost donošenja ovih akata, te naglasila potreba za njihovom pravilnom i obaveznom primjenom.

- Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestao je da važi Pravilnik od 8.6.2012.
- Poređenje dva pravilnika:

Članom 18. promijenjeni su bodovi za ocjenu rada PVL - više bodova dobije se za ocjenu, tako je ranije bio slučaj:

- odličan 30
- dobar 20,

Novim pravilnikom: odličan: 50
dobar: 40

Novina koja je uvedena novim pravilnikom je da se, prilikom ocjenjivanja rada PVL koje je bilo učesnik u operacijama podrške miru a nije ocijenjeno, boduje na isti način kao i lica čije su ocjene evidentirane u Glavnoj evidenciji personala (GEP). Tumačenje ovih ocjena daje Sektor za upravljanje personalom Ministarstva odbrane BiH.

Članovima 26. i 27. novog pravilnika postavlja se novi iznos bodova za vrijeme obavljanja komandnih i rukovodnih dužnosti.

Tako je članom 26. ranijeg pravilnika vrijeme obavljanja komandne dužnosti bilo propisano da za svaki navršeni mjesec rada PVL dobiva 2 boda, sada je to 0,5 boda, dok je članom 27. ranijeg pravilnika vrijeme obavljanja rukovodne dužnosti bilo propisano da za svaki navršeni mjesec rada PVL dobiva 1 bod, sada je to 0,25 boda.

Član 30. novog pravilnika ostao je isti kao i dosadašnji, a na ovom mjestu je spomenut jer kriterij za prijevremeno unapređenje nije pooštren, nego je zadržan tekst kao u Zakonu o službi u Oružanim snagama BiH:

Tri uzastopne ocjene odličan bez postavljanja dodatnih uslova, kao npr. u kategoriji ili u sadašnjem činu.

Također, zadržana su i rješenja iz ranijeg pravilnika, preciznije **Poglavlje V. i član 44.** Pravilnika iz kojih proizlazi da nivo i plan edukacija nisu još usaglašeni, a radi se o specijalističkom i funkcionalnom usavršavanju. Na navedeno je vojni povjerenik skrenuo pažnju nadležnima aktom od 12.7.2012., dajući komentare na tadašnji pravilnik:

Osim navedenog, potrebno je u što kraćem roku uspostaviti nivo i plan edukacija sadržanih u Poglavlju V. Pravilnika, te izuzetke od ovog pravilnika svesti na minimum.

Vojni povjerenik ima primjedbe i na član 44., koji zapravo upućuje na činjenicu da Pravilnik neće biti u potpunosti proveden do 2014. godine

Vojni povjerenik je 4.6.2013. navedene činjenice i zapažanja nadležnima uputio na znanje.

2.2. Statistički pregled obrađenih pritužbi u Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH

S ciljem osiguravanja transparentnosti podataka, a istovremeno i sažimanja obimnih svakodnevnih aktivnosti vojnog povjerenika po pojedinačnim predmetima (svakodnevna komunikacija s podnosiocima pritužbi i nadležnima u Ministarstvu odbrane BiH i Oružanim snagama BiH, provođenje istražnih radnji, posredovanje vojnog povjerenika i nastojanja sporazumnog rješavanja određenog broja predmeta, pružanja pravne pomoći i savjeta pripadnicima Oružanih snaga BiH, održavanje saradnje s Generalnim inspektoratom Ministarstva odbrane BiH prilikom postupanja po određenom broju predmeta, itd.), u nastavku će biti dati statistički podaci o obrađenim pritužbama u Uredu vojnog povjerenika.

Podaci će biti prezentirani metodologijom korištenom u izvještajima vojnog povjerenika za prethodne godine.

Od uspostavljanja institucije vojnog povjerenika u Uredu je, uključujući 2010., 2011., 2012. i 2013. godinu, zaprimljeno 459 pritužbi, od čega je riješeno 439, dok je, zaključno sa 31.12.2013., 20 pritužbi ostalo u radu.

2.2.1. Pregled pritužbi koje su zaprimljene i obrađene u 2013.

U 2013. godini ukupno je postupano po **117** pritužbi, zaprimljeno je **80** novih pritužbi (ovdje je bitno napomenuti kako je iz 2012. godine preneseno **37** pritužbi), od čega je **97** pritužbi riješeno, dok se u radu nalazi njih **20**. Broj riješenih pritužbi je takav s obzirom da su prioritetno rješavane najprije ranije spomenute pritužbe zaprimljene u drugoj polovini 2012. godine, a koje su zahtijevale provođenje obimnih istražnih radnji s ciljem utvrđivanja činjenica i osnovanosti navoda njihovih podnosilaca.

U pogledu broja pritužbi bitno je istaknuti i činjenicu da se u 2013. godini postupalo i po predmetima zaprimljenim u 2012. godini, po kojima postupanje nije moglo biti okončano u istoj godini, te su prenesene u 2013. godinu i razmatrane hronološkim redosljedom (prema datumu njihovog prijema). Broj pritužbi u 2013. godini te odnos riješenih i otvorenih prikazan je u tabeli broj 1.

Tabela 1. Ukupan broj zaprimljenih i riješenih pritužbi u 2013. godini

Godina	Ukupan broj pritužbi	Riješeno	U radu
2013.	117	97	20

Novina koju je vojni povjerenik odlučio uključiti u Izvještaj za 2013. godinu jeste i broj pritužbi riješenih u korist PVL u izvještajnom periodu. Dakle, radi se o osnovanim pritužbama, koje su nakon otvaranja istrage u predmetu te provođenja istražnih radnji potvrdile visok stepen sumnje na povredu ljudskih prava, te je vojni povjerenik djelovao u pravcu njihove zaštite.

Tabela 3. Riješenost pritužbi u korist PVL u 2013. godini

Ukupan broj pritužbi	U korist podnosioca pritužbe (osnovano)	Neosnovano (nedokazano, paušalno)
117 (riješeno 97)	59 (preko 60%)	38

U Uredu je nastavljena i praksa vođenja odvojene evidencije o pritužbama pripadnica Oružanih snaga BiH, s obzirom da se, u skladu s odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova BiH, a uvažavajući Rezoluciju UN 1325, takva evidencija treba voditi u svim organima uprave.

U protekloj 2013. godini zabilježen je upit jedne pripadnice Oružanih snaga BiH koja se vojnom povjereniku obratila u ime zaposlenice - civila u Oružanim snagama BiH. Istaknut je problem u vezi s onemogućavanjem produženja privremenog upućivanja na radne zadatke bolničara u isturenom vodu na lokaciju jedne kasarne Oružanih snaga BiH, a što bi bila povoljnija situacija za CL S.E. kao majku - starateljku.

Vojni povjerenik je aktom broj: UP1/05/3-50-17-1-57/13, od 11.7.2013., imenovanoj uputio odgovor u kojem je naglasio da je njegova uloga da štiti ljudska prava pripadnika i pripadnica Oružanih snaga BiH, te da je mišljenja da aspekt rodne ravnopravnosti mora biti zastupljen,

kao i da diskriminacija po bilo kojem osnovu, pa i po pitanju roda, mora biti strogo sankcionirana.

Međutim, pojašnjeno je nekoliko važnih činjenica koje vojnom povjereniku ne dopuštaju da se upusti u meritum odlučivanja u toj stvari.

- Prije svega, zahtjev za djelovanje vojnog povjerenika, odnosno pritužba vojnom povjereniku mora biti podnesena u skladu s odredbama čl. 13., 14. i 16. Poslovnika o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH. Pritužba se podnosi lično, ili putem ovlaštenih lica, a što se propisuje navedenim članova. U ovom slučaju, zahtjev za provođenje istrage nije podnijelo ovlašteno lice;
- Osim toga, lice koje je pretrpjelo navodnu povredu prava je, kako proizilazi iz akta iz veze, civilno lice. Vojni povjerenik nije nadležan za civilna lica, shodno Zakonu o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH. Naime, u članu 1. stav (2) navedenog zakona utvrđeno je da je pozicija vojnog povjerenika uspostavljena s ciljem jačanja vladavine prava, zaštite ljudskih prava i sloboda vojnih lica i kadeta u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu odbrane BiH.

3. USLOVI ŽIVOTA I RADA U KASARNAMA ORUŽANIH SNAGA BiH

Tokom 2013. godine vojni povjerenik je, u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, boravio u najavljenim i nenajavljenim posjetama kasarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH s ciljem ostvarivanja uvida u uslove boravka, života i rada pripadnika Oružanih snaga BiH. U nastavku dajemo pregled i detaljnije nalaze vojnog povjerenika s lokacija koje je posjetio.

Većina navedenih teškoća je već uočena prilikom prethodno obavljenih najavljenih i nenajavljenih posjeta vojnog povjerenika jedinicama i komandama Oružanih snaga BiH. Vojni povjerenik je i ranije isticao teškoće ovog tipa u dosadašnjoj korespondenciji s nadležnima u Ministarstvu odbrane BiH i u Zajedničkom štabu Oružanih snaga BiH, kao i u izvještajima i informacijama upućivanim Zajedničkoj komisiji za odbranu i sigurnost BiH.

Nakon brojnih posjeta kasarnama, jedinicama i lokacijama Oružanih snaga BiH, vojni povjerenik na ovom mjestu izdvaja i detaljnije opisuje samo neke od njih.

3.1 Nenajavljena posjeta Bataljonu veze, kasarna "Miloš Obilić", Pale

Koristeći ovlaštenja koja su mu data članom 4. tačka f) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH, vojni povjerenik boravio je, 16.5.2013., u nenajavljenoj posjeti kasarni "Miloš Obilić" na Palama, gdje je smješten bataljon veze Brigade taktičke podrške Oružanih snaga BiH.

Tom prilikom se vojni povjerenik susreo s komandom bataljona. Također je obišao prostorije u kojima vojna lica obavljaju svakodnevne poslove, a o svakodnevnom obavljanju poslova i zadataka razgovarao je i sa dežurnim oficirom.

Tokom ove posjete vojni povjerenik utvrdio je teškoće s kojima se susreće ovaj bataljon u obavljanju svakodnevnih zadataka, i to:

- Na radio-relejnim čvorištima (RRČ) angažirana su dva-tri lica što nije dovoljno sa aspekta osiguranja rada u smjenama, fizičkog osiguranja i pripreme hrane za angažirana lica;
- Pored nepopunjenosti jedinice, veliki problem je i otkomanda jednog dijela personala u druge jedinice;
- Kvalitet namirnica a i kvantitet nisu na neophodnom nivou;
- Sezonsko voće i povrće ne dostavljaju se na čvorišta, kao ni jaja, mlijeko i začini;
- Inženjerska uređenost nije pretrpjela značajnije promjene, žičane ograde su u jako lošem stanju. Još uvijek na čvorištima postoje lokacije koje su opasne po život (minirana područja). Posljedično tome, pokreti ljudstva limitirani su na sigurne zone.
- Još jedan problem predstavlja činjenica da na čvorištima postoji 102 eksterna korisnika. Neophodno je definirati ugovore (i uvid u njih) s tim eksternim korisnicima (TV, MUP-ovi, Granična policija itd.);
- Također, prisutan je i problem nedostatka informatičkih sredstava. Posjeduju minimalan broj telekomunikacionih uređaja. Poteškoća je i edukacija osoblja u ovoj oblasti. Posljedica svega navedenog je nemogućnost izvršavanja adekvatne informatizacije i komunikacije. Većina uređaja koja se koristi u bataljonu veze su starije izvedbe i nekompatibilni su s novim tehnološkom dostignućima;

- Zdravstveno zbrinjavanje ljudi usljed povreda, oboljenja ili opasnosti od ujeda gmizavaca i insekata nije u potpunosti definirano, a posebno put i sredstva za evakuaciju;
- Motorna vozila kojima se obavlja smjena vojnih lica su stara, nestandardizirana, teško je njihovo održavanje, nisu specifično terenska. Ni servisiranje guma nije definitivno riješeno. Također, postoje problemi kod registracije vozila zbog nemogućnosti plaćanja tehničkog pregleda;
- Objekti na ovoj lokaciji prilično su stari. Veći broj prostorija prokišnjava, a potrebno je izvršiti i sanaciju krova;
- Vojni povjerenik utvrdio je i da u objektu kasarne nema tuš-kabina.

Svoja zapažanja kao i ocjenu stanja ljudskih prava pripadnika ovog bataljona vojni povjerenik iznio je u svojoj informaciji, broj: 05/3-50-19-610/13, od 24.5.2013., koja je prosljeđena Ministarstvu odbrane BiH i Zajedničkom štabu Oružanih snaga BiH.

Tom prilikom naročito je naglasio sljedeće:

1. Potrebno je u što kraćem roku pokrenuti proceduru izdvajanja novčanih sredstava za uređenje sanitarno-higijenskih prostora, a potom, ako se za to stvore finansijske pretpostavke, i ostalih prostora u kojima rade pripadnici ovog bataljona. Također je potrebno preduzeti sve mjere kako bi se u kasarni "Miloš Obilić" osigurao minimalan nivo higijensko-zdravstvenih uslova. U tom smislu, neophodno je osigurati dovoljnu količnu sredstava klase VI. (sanitarna sredstva za čišćenje i higijenu).
2. Nakon pregleda prostorija u kojima rade pripadnici navedenog bataljona, vojni povjerenik konstatira da su uslovi u kasarni nedopustivi za normalan rad, naročito sa aspekta higijensko-zdravstvenih uslova. Prilikom posjete utvrđeno je da je zgrada kasarne u izuzetno lošem stanju, te da higijensko-zdravstveni uslovi ne ispunjavaju ni minimum dopustivog standarda. Sanitarno - higijenska sredstva ne dostavljaju se već dvije godine.
3. Vojni povjerenik izražava zabrinutost zbog eventualne pojave epidemije i zaraznih bolesti, a koji bi mogli nastati kao posljedica uslova rada pripadnika Oružanih snaga BiH na ovoj lokaciji.

3.2 Najavljena posjeta Operativnoj komandi Oružanih snaga BiH

Vojni povjerenik boravio je, 17.07.2013., u najavljenoj posjeti Operativnoj komandi Oružanih snaga BiH, Kamp "Butmir", Sarajevo. Najavljena posjeta obavljena je u saradnji s Generalnim inspektoratom pri Ministarstvu odbrane BiH, a posjeti su prisustvovali i predstavnici Zajedničkog štaba Oružanih snaga BiH.

Upriličen je informativni brifing o radu Operativne komande Oružanih snaga BiH. Predočeni su misija, struktura i lokacije ove komande, stanje personala i stanje naoružanja i vojne opreme, te težišne i tekuće aktivnosti u ovoj komandi. Istaknuta je i važnost obavljanja obuke što je stavljeno u zadatak ovoj komandi, kao i angažiranje kroz Misiju ISAF, podrška civilnim vlastima te aktivnosti usmjerene na protuminske akcije. Izneseni su i izazovi s kojima se susreću vojna lica raspoređena u ovoj komandi u svakodnevnom radu.

Najodgovorniji oficiri Operativne komande su, nakon upućenih izraza zahvalnosti vojnom povjereniku za ovu posjetu, istakli podršku vojnom povjereniku te posebno naglasili značaj

Izvještaja vojnog povjerenika za 2012. godinu, koji je detaljno razradila ova komanda, a naglašeno je i nekoliko pitanja kojima je potrebno posvetiti dužnu pažnju:

1. Finansijske posljedice primjene važećih propisa, koje se odnose na upućivanje na vježbe vojnih lica, obavezu obavljanja stražarske službe, posluživanje stacionarnih radio - relejnih čvorišta i službeno putovanje duže od jednog dana. Sve prethodne pobrojane radne zadaće primjenom važećih zakonskih propisa destimulirajuće djeluju na pripadnike Oružanih snaga BiH. Čelni oficiri Operativne komande su vojnom povjereniku predložili kratak elaborat u kojem su detaljno iznesene nepovoljnosti po vojno lice koje ono ima obavljanjem ovih dužnosti.
2. Važeći pravilnik o ishrani nije primjenjiv u trenutnim okolnostima s obzirom da su kantine za ishranu zatvorene već tri godine, a postoje i ostale manjkavosti koje ukazuju na potrebu izmjene ovog podzakonskog akta.
3. Naglašeno je i pitanje tretiranja odvojenog života i posljedice koje ovo pravo proizvodi na pojedino vojno lice u različitim situacijama: teren ili stalno mjesto službe.
4. Nepružanje mogućnosti da žene pripadnice Oružanih snaga BiH obavljaju stražarsku službu, s akcentom na uslove boravka na lokacijama koje osiguravaju.
5. Pitanje delegiranja pripadnika Operativne komande u pojedinim komisijama od strane Zajedničkog štaba Oružanih snaga BiH i Ministarstva odbrane BiH, bez konsultacije sa čelnim oficirima komande. Primjer je jedan pukovnik koji je često član tenderske komisije i usljed čega je često odsutan zbog čega trpe poslovi i zadaci na koje je raspoređen u Operativnoj komandi.

Vojni povjerenik se prilikom posjete, a što prakticira i prilikom posjeta ostalim komandama i jedinicama Oružanih snaga BiH, susreo s određenim kategorijama vojnih lica. Tako je, najprije, održao sastanak s oficirskim korom Operativne komande, te podoficirskim korom i civilnim licima. Iako vojni povjerenik nije nadležan za pitanja civila u Oružanim snagama BiH, na izričito traženje ove grupe lica, održan je sastanak i s njima.

Tokom radnih sastanaka, razgovora i diskusije s pomenutim kategorijama vojnih lica, navedene su teškoće koje pogađaju pripadnike Oružanih snaga, o kojima je vojni povjerenik informirao nadležne putem informacije o posjeti.

3.3 Najavljena posjeta 5. pješadijskoj brigadi Oružanih snaga BiH, kasarna Dubrave, Tuzla

Vojni povjerenik je sa svojim saradnicima te predstavnicima Misije OSCE-a u BiH, s brigadnim generalom (u penziji) Haraldom Kvilom (Harald Quiel) na čelu, boravio 24.7.2013. u najavljenoj posjeti 5. pješadijskoj brigadi Oružanih snaga BiH, lociranoj u kasarni "Dubrave", Tuzla.

U realizaciji posjete učestvovali su i predstavnici Zajedničkog štaba Oružanih snaga BiH, kao i predstavnik Generalnog inspektorata pri Ministarstvu odbrane BiH.

Izloženi su određeni sistemski problemi koji opterećuju rad ove brigade, a zabilježeni su i prilikom dosadašnjih posjeta vojnog povjerenika komandama i jedinicama Oružanih snaga BiH:

1. Finansijske posljedice primjene važećih propisa, koje se odnose na upućivanje na vježbe vojnih lica, obavezu obavljanja stražarske službe, opsluživanje stacionarnih radio - relejnih čvorišta i službeno putovanje duže od jednog dana. Sve prethodne pobrojane radne zadaće primjenom važećih zakonskih propisa destimulirajuće djeluju na pripadnike Oružanih snaga BiH;
2. Uslovi u kojima pripadnici Oružanih snaga BiH obavljaju poslove straže na pojedinim su lokacijama veoma loši, a naročito u pogledu snabdijevanja vodom i strujom kao i činjenica da mnogi objekti prokišnjavaju;
3. Naglašeno je i pitanje tretiranja odvojenog života i posljedice koje ovo pravo proizvodi na pojedino vojno lice u različitim situacijama: teren ili stalno mjesto službe.

Nakon obavljenih razgovora sa svim kategorijama vojnih lica, upriličena je i pokazna vježba BHCON -FPU -007 FTX, koja se sastoji iz dva dijela te nosi naziv *Resolute Guard*. Cilj vježbe je obučavanje za Misiju ISAF na osiguravanju baze Bastion. Inače, iz ove brigade upućena je 7. rotacija Oružanih snaga BiH za pružanje pomoći u operacijama podrške miru.

Svoja zapažanja kao i ocjenu stanja ljudskih prava pripadnika 5. pješadijske brigade vojni povjerenik iznio je u Informaciji, broj: 05/3-50-19-1315/13, od 26.7.2013., a koja je poroslijedena Ministarstvu odbrane BiH i Zajedničkom štabu Oružanih snaga BiH.

4. SARADNJA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH S DRUGIM INSTITUCIJAMA I ORGANIZACIJAMA

Obavljajući poslove iz svoje nadležnosti (na zakonom i podzakonskim aktima propisan način), vojni povjerenik saradivao je s:

- 1) Ministarstvom odbrane BiH,
- 2) Zajedničkim štabom Oružanih snaga BiH,
- 3) Generalnim inspektoratom Ministarstva odbrane BiH.

Značajnu podršku u radu vojnog povjerenika pružili su: Zajednički kolegij oba doma Parlamentarne skupštine BiH, Zajednička komisija za odbranu i sigurnost BiH (koja će u nastavku biti detaljnije obrađena), te Sekretarijat Parlamentarne skupštine BiH.

Također, vojni povjerenik saradivao je s međunarodnim organizacijama u Bosni i Hercegovini, i to:

- 1) Razvojnim programom Ujedinjenih naroda (UNDP),
- 2) Centrom za demokratsku kontrolu oružanih snaga Ženeva – DCAF-om,
- 3) Misijom OSCE-a u BiH.

Značajna saradnja vojnog povjerenika ostvarena je s **Razvojnim programom Ujedinjenih naroda (UNDP)** koji je finansijski podržao održavanje regionalne konferencije o temi "*Pozitivne prakse u zaštiti ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga*", koja je održana 21. i 22.3.2013. u zgradi Parlamentarne skupštine BiH (u nastavku će biti detaljnije obrađeno - u dijelu koji se odnosi na aktivnosti vojnog povjerenika u martu 2013. godine).

Centar za demokratsku kontrolu oružanih snaga Ženeva (DCAF) nastavlja pružati podršku radu institucije vojnog povjerenika što se ogleda u angažiranju jednog pravника - stručnog saradnika, a predstavlja snažnu podršku u situaciji koju karakterizira nedovoljna kadrovska popunjenost Ureda.

Misija OSCE-a u BiH, kako je navedeno u dijelu Izvještaja o radu o posjetama vojnog povjerenika kasarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, učestvovala je u nekoliko obavljenih posjeta vojnog povjerenika, a također je i finansijski podržala navedene aktivnosti. Predstavnik institucije vojnog povjerenika je član i Koordinacionog odbora Vijeća ministara za provođenje OSCE-ovog Kodeksa ponašanja u vojno-političkim aspektima sigurnosti.

U izvještajnom periodu vojni povjerenik osnažio je saradnju sa **Institucijom ombudsmena za ljudska prava BiH**, kao i intenzivniji zajednički rad na pojedinim predmetima, što su zaključci sa sastanka održanog u Mostaru u maju 2013. godine.

Dobra saradnja i s **Agencijom za ravnopravnost spolova BiH** rezultirala je izradom *Vodiča za preduzimanje efikasnih mjera za sprečavanje uznemiravanja na osnovu spola i seksualnog uznemiravanja u institucijama BiH*. U izradi ovoj jedinstvenog akta učestvovao je predstavnik Ureda.

4.1. Saradnja vojnog povjerenika sa Zajedničkom komisijom za odbranu i sigurnost BiH

Svrshodna, planska i osmišljena saradnja Zajedničke komisije i vojnog povjerenika ostvarena je zajedničkim radom i neposredno doprinosi većem stepenu poštivanja ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH.

Tako su u izvještajnom periodu članovi Zajedničke komisije i vojni povjerenik obavili šest zajedničkih posjeta jedinicama i komandama Oružanih snaga BiH. Vojni povjerenik prisustvuje sjednicama Zajedničke komisije, a učestvuje i u konferencijama, okruglim stolovima i seminarima u organizaciji ove komisije. Osim toga, Zajednička komisija traži od vojnog povjerenika izjašnjenje, obrazloženje o uočenim problemima i pojavama u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu odbrane BiH. O tome vojni povjerenik putem redovnih izvještaja i informacija periodično i po potrebi informira Zajedničku komisiju.

5. OSTALE AKTIVNOSTI UREDA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH U 2013. GODINI

S ciljem davanja potpune informacije o aktivnostima Ureda u nastavku dajemo podatke o ostalim aktivnostima koje je Ured provodio tokom 2013. godine. Ovaj pregled sadrži podatke o sastancima vojnog povjerenika, posjetama kasarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, te ostalim aktivnostima koje su preduzimate s ciljem potpunog i nesmetanog funkcioniranja Ureda, s jedne strane, te izvršavanja zakonskih ovlaštenja, s druge strane.

Dakle, osim rada po pritužbama, što je primarni zadatak vojnog povjerenika, tokom 2013. godine realiziran je i čitav niz drugih aktivnosti koje su rad Ureda učinile efikasnijim i prepoznatljivijim.

U nastavku dajemo hronološki pregled realiziranih aktivnosti tokom 2013. godine.

januar 2013.

21.1.2013. Prisustvo vojnog povjerenika početku obuke 12. generacije profesionalnih vojnih lica

31.1.2013. Radni sastanak vojnog povjerenika s generalom Andreasom Rotterom, predsjednikom Udruženja vojnih atašea akreditiranih u BiH

februar 2013.

6.2.2013. Učešće u radu i promociji Godišnje analize personala Sektora za upravljanje personalom Ministarstva odbrane BiH za 2012. godinu

7.2.2013. Učešće vojnog povjerenika na Četvrtoj konferenciji o temi: „Aktuelno stanje sigurnosti u Bosni i Hercegovini“, održanoj u Zenici, u organizaciji Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH

20.2.2013. Posjeta 6. pješadijskoj brigadi Oružanih snaga BiH, Komandi za podršku Oružanih snaga BiH i 3. (Republika Srpska) puku, sastanci s rukovodstvom i predstavnicima PVL

28.2.2013. Prisustvo vojnog povjerenika primopredaji dužnosti u Zajedničkom štabu Oružanih snaga BiH, u Domu Oružanih snaga BiH.

mart 2013.

12.3.2013. Učešće na OSCE-ovom Kursu iz oblasti reforme sigurnosnog sektora u BiH u Sarajevu

U organizaciji Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH, u saradnji s UNDP-em BiH, 21. i 22. 3. 2013. u zgradi Parlamentarne skupštine BiH održana je regionalna konferencija o temi "Pozitivne prakse u zaštiti ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga"

Zemlje učesnice konferencije bile su: Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Republika Hrvatska, Republika Makedonija, Republika Slovenija i Republika Srbija. Također, konferenciji su

prisustvovala i prisutnima se obratili predstavnici Savezne Republike Njemačke, Republike Austrije, Švicarske Konfederacije, te Kraljevine Danske.

Konferencija je okupila oko 120 učesnika, predstavnika vladinih i nevladinih organizacija, međunarodnih organizacija, predstavnika Ministarstva odbrane i Oružanih snaga BiH, kao i vojno - diplomatskog kora u BiH, te su je sve zemlje učesnice ocijenile poučnom i korisnom, s ciljanim odabirom tema i govornika, te izvanrednom prilikom za razmjenu pozitivnih praksi i iskustava u zaštiti ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga.

Uz podršku Zajedničke službe Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH izrađen je i bilten u kojem su sadržana sva izlaganja učesnika konferencije te su tako zabilježeni primjeri dobrih praksi u zaštiti ljudskih prava pripadnika oružanih snaga u zemljama učesnicama konferencije. Bilten je distribuiran u dovoljnom broju primjeraka na sve relevantne adrese.

april 2013.

4.4.2013. Prisustvo vojnog povjerenika na ispraćaju 6. rotacije Oružanih snaga BiH u Afganistan, koja učestvuje u operacijama podrške miru

12.4.2013. Prisustvo vojnog povjerenika svečanoj ceremoniji potpisivanja profesionalnog ugovora 12. klase u Pazariću

U ovom mjesecu vojni povjerenik održao je i sastanak s pukovnikom Valentinom Voaidesom, vojnim atašekom Rumunije u BiH

U organizaciji i uz podršku Evropskog centra za sigurnosne studije (George C. Marshall Centar) iz Garmišpartenkirhena SR Njemačka i Ženevskog centra za kontrolu oružanih snaga DCAF, u periodu od **24. do 26. aprila 2013.** održan je Seminar o nacionalnim sigurnosnim politikama, na kojem su učestvovali članovi Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH i vojni povjerenik.

maj 2013.

16.5.2013. Obavljena nenajavljena posjeta bataljonu veze Oružanih snaga BiH na lokaciji Pale, Brigada Taktičke podrške, kasarna Miloš Obilić.

22.5.2013. Vojni povjerenik obavio radnu posjetu Generalnom inspektoratu Ministarstva odbrane BiH, kojom prilikom su razmijenjena iskustva u radu na predmetima, definirane određene poteškoće te iskazana spremnost za obavljanje nekih daljnjih zajedničkih projekata.

28.5.2013. Učešće vojnog povjerenika na seminaru o temi: "Perspektive mogućeg doprinosa Bosne i Hercegovine u operacijama podrške miru", održan u Konjicu, organizaciji Centra sigurnosnih studija, Ministarstva odbrane BiH i Centra za obuku za operacije podrške miru (PSOTC).

juni 2013.

4.6.2013. Sastanak Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH i vojnog povjerenika s generalskim korom u BiH. Posebna pažnja posvećena je stanju personala, procesu obuke, logističkog osiguranja, procesu vojnog deminiranja, stanju lokacija, procesu uništavanja i

stanja u skladištima municije i minsko-eksplozivnih sredstava, učešću u mirovnim misijama, pomoći civilnom stanovništvu, kao i nizu drugih pitanja u Oružanim snagama BiH.

5.6.2013. Održan radni sastanak vojnog povjerenika s predstavnicima Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH i ombudsmenom za zaštitu potrošača BiH u Mostaru

13.6.2013. Učešće vojnog povjerenika na konferenciji u organizaciji Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH o temi: "Izazovi i dostignuća u provođenju Zakona o slobodi pristupa informacijama u BiH", hotel Bristol, Sarajevo.

27.6.2013. Vojni povjerenik prisustvovao ceremoniji zvaničnog obilježavanja početka projekta "EXPLODE" u Doboju, u organizaciji Ministarstva odbrane BiH, UNDP-a BiH te Misije OSCE-a u BiH.

28.6.2013. Vojni povjerenik prisustvovao je ceremoniji obilježavanja Vidovdana - Krsne slave 3. pješadijskog puka Oružanih snaga BiH (Republika Srpska). Navedeni događaj održan je u Manastiru svete Petke u Bijeljini.

juli 2013.

16.7.2013. Vojni povjerenik upriličio je prijem i održao sastanak s predstavnicima Centra za civilnu kontrolu oružanih snaga (DCAF) iz Ženeve, Darkom Stančićem i Teodorom Fuior. Tom prilikom vojni povjerenik upoznao je predstavnike DCAF-a s aktivnostima Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH na polju zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda vojnih lica i kadeta u Oružanim snagama BiH. Također je zahvalio Ženevskom centru za kontrolu Oružanih snaga BiH na dosadašnjem angažmanu u osiguranju eksperta koji je u prethodnom periodu pružao stručnu pomoć radu ovog ureda, a predstavnici Centra izrazili su opredjeljenje da i u narednom periodu aktivno pružaju podršku radu Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika.

17.7.2013. Obavljena najavljena posjeta Operativnoj komandi Oružanih snaga BiH

24.7.2013. Obavljena najavljena posjeta 5. pješadijskoj brigadi Oružanih snaga BiH

august 2013.

28.8.2013. Predstavnik Ureda učestvovao je na pripremnom ročištu na Sudu BiH, na zahtjev PVL, a u svojstvu posmatrača. Radi se o sporu koji je pred Sudom BiH pokrenuo pripadnik Oružanih snaga BiH tužbom protiv diskriminacije i nemogućnosti unapređenja.

septembar 2013.

Dana 9.9. i 10.9. vojni povjerenik, u saradnji sa Zajedničkom komisijom za odbranu i sigurnost BiH, obavio posjetu 4. pješadijskoj brigadi Oružanih snaga BiH i bataljonu Bileća

24.9.2013. Predstavnik Ureda održao predavanje u Centru za obuku i operacije (PSOTC) o temi: "*Uloga parlamentarnog vojnog povjerenika u izgradnji integriteta Oružanih snaga BiH*".

oktobar 2013.

3.10.2013. Predstavnik Ureda prisustvovao 1. konstitutivnom sastanku Koordinacijskog tima Vijeća ministara BiH za koordinaciju aktivnosti provođenja OSCE/UN sigurnosnih/političkih obaveza BiH (Koordinacijski tim), čiji je Ured vojnog povjerenika član. Na sastanku su

usvojeni Poslovník o radu Koordinacijskog tima te doneseni zaključci o budućim načinima rada u ovoj oblasti.

9.10.2013. Posjeta Ministarstvu odbrane BiH i Zajedničkom štabu Oružanih snaga BiH u saradnji sa Zajedničkom komisijom za odbranu i sigurnost BiH

10.10.2013. Zajednička komisija za odbranu i sigurnost BiH i vojni povjerenik održali sastanak s Operativnim komandantom za Operaciju EUFOR-a Althea i zamjenikom vrhovnog komandanta savezničkih snaga u Evropi, generalom sir Ričardom Širefom (Richard Shirreff), i komandantom EUFOR-a u BiH, general-majorom Ditrom Hajdekerom (Dieter Heidecker).

15.10.2013. Održan radni sastanak s direktorom NetConsultinga, firme koja ima za cilj uvođenje "etičke linije" prema kojoj su sve javne institucije na svim nivoima vlasti u BiH dužne uspostaviti otvorene kanale komunikacije, kako bi se njihovim klijentima ili javnim službenicima omogućilo da prijave korupciju. Vojni povjerenik i direktor NetConsultinga razgovarali su o perspektivi uvođenja ove mogućnosti u Ministarstvo odbrane BiH s obzirom na činjenicu da je neophodno poslati jasnu poruku da pojava korupcije u bilo kojem obliku i obimu neće biti tolerirana u sistemu odbrane.

novembar 2013.

6.11.2013. Vojni povjerenik učestvovao je na obuci inspektora Generalnog inspektorata pri Ministarstvu odbrane BiH, a na poziv generalnog inspektora brigadira Husejnovića.

U periodu od 10. do 13.11. 2013. vojni povjerenik, zajedno s članovima Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH, boravio je u službenoj posjeti Republici Sloveniji, u okviru koje su organizirani radni susreti s predstavnicima Parlamenta Republike Slovenije, Odbora za odbranu Parlamenta i Ministarstva odbrane i Oružanih snaga Republike Slovenije.

22.11.2013. Vojni povjerenik primio je u posjetu delegaciju Ministarstva odbrane i Oružanih snaga Savezne Republike Njemačke, koju su činili potpukovnik Zentrum Innere i Guido Mates. Delegaciju je predvodio brigadir Miodrag Novokmet iz Minstarstva odbrane BiH. Na sastanku je razgovarano o parlamentarnom nadzoru u sektoru odbrane u BiH i SR Njemačkoj, a gosti su iskoristili priliku da upoznaju vojnog povjerenika s aktuelnim stanjem po pitanju zaštite ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga u SR Njemačkoj.

28.11.2013. Vojni povjerenik prisustvovao je obilježavanju Dana Oružanih snaga BiH u Rajlovcu, kao i svečanoj akademiji održanoj u Domu Oružanih snaga BiH.

decembar 2013.

3.12.2013. Predstavnik Ureda vojnog povjerenika prisustvovao 6. preglednoj konferenciji o temi OSCE-UN vojno-političkih obaveza BiH.

Od 2. do 3.12.2013. vojni povjerenik je, zajedno s članovima Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH, učestvovao na 15. Cetinjskom parlamentarnom forumu o temi: "*Jačanje kontrolne uloge parlamenta nad sektorom odbrane i sigurnosti*". Organizator ovog događaja

bio je Odbor za sigurnost i odbranu Skupštine Crne Gore u saradnji sa Ženevskim centrom za civilnu kontrolu Oružanih snaga – DCAF.

10. i 11.12.2013. Vojni povjerenik učestvovao je na Preglednoj radionici o temi: „*Realizacija zaključaka Parlamentarne skupštine BiH i Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH u sektoru odbrane i sigurnosti u periodu septembar 2011. - decembar 2013.*“ Navedeni događaj organizirala je Zajednička komisija za odbranu i sigurnost BiH.

12.12.2013. Vojni povjerenik primio je u posjetu predstavnike Misije OSCE-a, predvođene oficijom za procjenu u Uredu unutrašnje kontrole Misije OSCE iz Beča Birgerom Heldtom. Tokom sastanka vojni povjerenik upoznao je predstavnike Misije OSCE-a s najznačajnijim izazovima koje je imao u svom dosadašnjem radu na polju zaštite ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH. Također je razmatrana dosadašnja saradnja Ureda s Misijom OSCE-a u BiH, a razgovaralo se i o planu aktivnosti ove dvije institucije za narednu godinu.

17.12.2013. Vojni povjerenik je, zajedno s predsjedavajućom Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH, učestvovao u radu 8. konferencije Generalnog inspektorata pri Ministarstvu odbrane BiH.

Osim nabrojanih aktivnosti, vojni povjerenik je tokom izvještajnog perioda prisustvovao brojnim prijemima, ceremonijama i svečanostima, kao i drugim pojedinačnim sastancima.

6. PREPORUKE PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH ZA UKLANJANJE UOČENIH NEDOSTATAKA

Na osnovu činjenica iznesenih u ovom izvještaju, a koje su rezultat sveobuhvatnih analiza kroz rad na predmetima, u nastavku donosimo preporuke vojnog povjerenika koje treba da budu osnov Ministarstvu odbrane BiH i Oružanim snagama BiH za otklanjanje nedostataka i problema koji su se izdvojili tokom 2013. godine.

Pravno djelovanje vojnog povjerenika izražava se i kroz: **odluke** koje se pozivaju na ranije izdate preporuke, **zaključke, pravnu pomoć, stavove, konstatacije**. Također, akti koje vojni povjerenik donosi pod nazivom **obavještenja** o uočenim propustima i **obavještenja** o postupanju u predmetu oslanjaju se na već donesene preporuke;

Vojni povjerenik po određenim pojavama i kršenjima Zakona izdaje i **stavove** u kojima se daje mogućnost počiniocu neke povrede zakonskog ili podzakonskog akta da u određenom roku ukloni ovu povredu i njene posljedice.

Preporuke daje prema oblastima koje su obrađene u Poglavlju 2.1.

6.1. Preporuke koje se odnose na nepravilnosti internog konkursa za prijem i raspored oficira i podoficira u Oružanim snagama BiH

Kako je namjera vojnog povjerenika u toku provođenja internog konkursa bila zajedničko pronalaženje najboljeg načina za rješavanje prijema i rasporeda dvije kategorije PVL (oficira i podoficira), to je aktom od 5.3.2013. zatražio od Ministarstva odbrane BiH da obje komisije (za odlučivanje o prijemu i rasporedu i podoficira i oficira) ponovo preispitaju uslove konkursa/oglasa koje ispunjavaju PVL.

Isto je zatraženo i aktom od 18.3.2013. Oba puta navedena su imena PVL čije je predmete neophodno podvrgnuti reviziji.

6.2. Stav parlamentarnog vojnog povjerenika BiH o komandno-štabnom kursu (KŠK)

1. Vojni povjerenik smatra da je neprihvatljivo da se odredbom člana 42. stav (2) Pravilnika o unapređenju broj: 10-34-3-105-11/13, od 13.5.2013. (u daljnjem tekstu: Pravilnik o unapređenju), kao uslov za unapređenje majora u čin pukovnika postavlja završen komandno-štabni kurs u zemlji ili inozemstvu;
2. Članom 116. stav (1) tačka f) Zakona o službi u Oružanim snagama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05, 53/07, 59/09, 74/10 i 42/12) propisuje se da:

za unapređenje u čin OF-5 profesionalno vojno lice s ličnim činom OF-4 mora provesti na formacijskom mjestu OF-5 najmanje godinu dana i imati završenu školu usavršavanja komandno-štabnog nivoa ili naučno zvanje magistra;

3. Dakle, zakonskom odredbom normirano je da je, uz uslov za unapređenje PVL u OF-5, osim vremena provedenog na tom formacijskom mjestu (godina dana), potrebno ispunjavati i alternativno postavljeni uslov: završenu školu komandno - štabnog nivoa usavršavanja **ili** naučno zvanje magistra;

4. Kako je oficirima u činu pukovnika za unapređenje u čin brigadira izjednačeno postojanje uslova, to smatramo da se ista analogija može primjenjivati i na slučaj unapređenja major - pukovnik;

5. Članom 19. Pravilnika o unapređenju kojim su propisani nivoi vojnog/civilnog usavršavanja oficira, u stavu (1) tačka a) podtačka 2) komandno-štabni nivo usavršavanja izjednačen je s naučnim zvanjem magistra;

6. Ministarstvo odbrane BiH **dužno je omogućiti oficirima Oružanih snaga BiH** u činu majora koji imaju naučno zvanje magistra i više da **budu rangirani** na rang- listama za unapređenje.

6.3. Stav parlamentarnog vojnog povjerenika BiH povodom procesa prijevremenog unapređenja

Ministarstvo odbrane BiH, kao ovlaštenu inicijator za podnošenje prijedloga za izmjenu ili dopunu Zakona o službi u Oružanim snagama BiH, dužno je da u što kraćem roku pokrene inicijativu za izmjene i dopune odredbi o prijevremenom unapređenju, a kako bi se buduće postupanje u svakom konkretnom slučaju odvijalo u zakonskim okvirima.

6.4. Kršenje Zakona o službi u Oružanim snagama BiH vezano za privremeno upućivanje i postavljanje na formacijsko mjesto nižeg čina

U slučaju M.N. podnosilac pritužbe je na formacijskom mjestu (FM) nižeg čina pet godina.

U ovom predmetu vojni povjerenik utvrdio je da se radi o prisutnoj pojavi kršenja ljudskih prava u Oružanim snagama BiH.

Stoga je nadležnima uputio akt kojim je skrenuo pažnju na odredbu člana 134. stav (3) Zakona o službi u Oružanim snagama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05, 53/07, 59/09, 73/10 i 42/12) nalaže: "*U izuzetnim slučajevima, profesionalno vojno lice se, po potrebi službe i uz pisani pristanak, može postaviti na formacijsko mjesto nižeg čina do dvije godine.*"

6.5. Zapažanja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH u vezi s naknadom troškova odvojenog života

- Vojnik S.T. je naredjenjem premješten po potrebi službe; ranije mjesto službe bilo je Bileća, a premještajem je Sarajevo, mjesto rada Bileća;
- Podnosilac pritužbe ima prebivalište u Nevesinju, što je dokazao Obavještenjem o mjestu prebivališta te podnošenjem Izjave o zajedničkom domaćinstvu;

- Imenovani je mjestom službe u Sarajevu, a mjestom rada u Bileći odvojen od svoje porodice koja živi u Nevesinju;
- Shodno Odluci Vijeća ministara BiH (preciznije članom 4. Odluke), da bi PVL imalo pravo na naknadu za odvojeni život, mjesto njegovog prebivališta mora biti udaljeno od mjesta službe više od 80 km;
- Iz Naređenja proizilazi da je mjesto službe Sarajevo, dok iz Obavještenja o prebivalištu proizilazi da je mjesto prebivališta imenovanog Nevesinje;
- Nevesinje je od Sarajeva udaljeno više od 80 km;
- Zakonom o službi definira se premještaj te određuje da se mora raditi o promjeni mjesta službe;
- U konkretnom slučaju, ako se striktno posmatra naređenje, tada proizilazi da je mjesto službe zaista promijenjeno; prije je to bila Bileća, a sada je Sarajevo, dok je mjesto rada Bileća;
- Činjenica je da imenovani ima troškove zbog odvojenosti od porodice, prijemom u vojnu službu nije stekao pravo na odvojeni život, ali je premještajem po potrebi službe, stekao ovo pravo.

S ciljem zaštite osnovnih ljudskih prava, vojni povjerenik je nadležnima uputio pismo u kojem je pobrojao navedena zapažanja te skrenuo pažnju na potrebu ozbiljnog pristupanja odlučivanju i primjeni pravnih propisa na konkretnu pravnu situaciju.

6.6. Zapažanja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH u vezi s nošenjem brade protivno odredbama Pravila službe u Oružanim snagama BiH

Vojnom povjereniku obratio se podoficir M.J. pritužbom u kojoj ističe da iz medicinskih razloga nosi bradu te da mu to novodoneseni podzakonski akt pod nazivom *Pravilo službe u Oružanim snagama BiH* ne dozvoljava.

- Vojni povjerenik smatra da medicinsku dokumentaciju narednika M.J. treba da ocijeni komisija ili savjet koji će biti formiran na nivou Zajedničkog štaba Oružanih snaga BiH, uz eventualno podvrgavanje reviziji dokumentacije i davanju stručnog mišljenja od ovlaštenog ljekara;
- Nadležni mogu odlučiti i da se po liniji komandovanja diskreciona ocjena u svakom konkretnom slučaju prepusti komandantu uz pismo pojašnjenje razloga za odstupanje od Pravila službe u opravdanim slučajevima. Ako bi se radilo o ovakvom rješenju, omogućiti transparentnost, npr. objavom na oglasnoj ploči razloga i posljedica odstupanja od Pravila službe;
- Pomenuto rješenje ne bi trebalo da bude trajnog karaktera, te ako se okolnosti promijene (prestanu medicinski razlozi za nošenje brade), može se povući dozvola za odstupanje od odredbi Pravila službe.

6.7. Zapažanja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH na novodoneseni Pravilnik o unapređenju PVL u Ministarstvu odbrane BiH i Oružanim snagama BiH

Budući da su u novodonesenom pravilniku o unapređenju zadržana i rješenja iz ranijeg pravilnika, (preciznije **poglavlje V. i član 44.** Pravilnika iz kojih proizlazi da nivo i plan edukacija nisu još usaglašeni, a radi se o specijalističkom i funkcionalnom usavršavanju), vojni povjerenik naglašava:

- Potrebno je u što kraćem roku uspostaviti nivo i plan edukacija sadržanih u Poglavlju V. Pravilnika, te izuzetke od ovog pravilnika svesti na minimum;
- Vojni povjerenik ima primjedbe i na član 44., koji zapravo upućuje na činjenicu da Pravilnik neće biti u potpunosti proveden do 2014. godine.

7. ZAKLJUČAK

Na osnovu činjenica iznesenih u ovom izvještaju, kao što su: broj pritužbi, njihova osnovanost, te riješenost u korist podnosioca, vojni povjerenik konstatira da je u izvještajnom periodu bilo pojava kršenja ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH u Oružanim snagama i Ministarstvu odbrane BiH.

S obzirom na navedeno, vojni povjerenik izražava zabrinutost te zahtijeva i očekuje više spremnosti nadležnih na otklanjanje uočenih nepravilnosti.

Istovremeno naglašava da se jedna pojedinačna preporuka odnosi na veći broj pritužbi iz jedne oblasti, te služi kao pokazatelj za uređenje te oblasti.

Vojni povjerenik po određenim pojavama i kršenjima Zakona izdaje i stavove u kojima se daje mogućnost počiniocu neke povrede zakonskog ili podzakonskog akta da u određenom roku otkloni ovu povredu i njene posljedice.

Za poboljšanje stanja ljudskih prava u Oružanim snagama BiH neophodno je i donijeti nedostajuće podzakonske akte (pravilnike) te uskladiti postojeće sa Zakonom, na šta je vojni povjerenik ukazao u do sada izdatim preporukama i drugim aktima.

PARLAMENTARNI
VOJNI POVJERENIK
Boško Šiljegović